MALİKİYET VE SERBESTİYET DEVRİ

Vehbi KARA*

Öz

İnsan ve toplum hayatı tarihsel süreç ve Bediüzzaman Said Nursi'nin eserlerinden yola çıkılarak incelenmiş kapitalizm sonrası dönemin "Malikiyet ve Serbestlik" isimli yeni bir dönem olacağı değerlendirilmiştir.

Toplumun yeterince özgürleşememe sebepleri, çalışma ve yönetim şekilleri üzerinde durularak ele alınmış insanların bu olumsuz şartlardan kurtulabilmesinin yolları araştırılmıştır. Gelişim süreci içinde insanlığın başına gelen kölelik, esaret ve insan emeğinin sömürülmesi gibi olumsuz şartların bir gün mutlaka ortadan kalkacağı öngörülmüş gelmesi düşünülen bu devrin "Malikiyet ve Serbestiyet Devri" olması gerektiği izah edilmeye çalışılmıştır.

İnsanın yaşam serüveninde ortaya çıkan dönemler birbirinden farklı sosyal yaşam biçimleri ile üç bölümde ele alınmıştır. Bunlar Kölelik Öncesi Dönem, Kölelik ve Sömürü Dönemi, Kölelik Sonrası Dönemdir.

İnsanın yaşadığı bu devirler incelenerek toplumsal formasyonun en gelişmiş düzeyi olarak Kölelik Sonrası Dönem, diğer bir deyişle "Malikiyet ve Serbestlik Devri" ileri sürülmüştür. Mülkiyet haklarının önem kazandığı ve her konuda tam bir özgürlüğün yaşanacağı bu dönemde mülkiyet, sahip olma ve hürriyet kavramları üzerinde yoğunlaşılarak özgün bir bakış açısı geliştirmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Kölelik, Malikiyet, Serbestiyet, Kayıtdışılık

OWNERSHIP AND LIBERTY ERA

Abstract

In this paper, a new era named Ownership and Liberty has been studied. Emp-

* Dr., İstanbul Üniversitesi, vehbikara1@hotmail.com
Gönderim Tarihi: 20.01.2017, Kabul Tarihi: 19.04.2017

hasizing on the types of governments that lack in freedom, it is questioned that how people would be able to set aside from these adverse conditions.

A discussion has been made on the question that would it be possible to get over negative conditions people faced such as slavery, thrall and the exploitation of human labor in the evolution process, and pointed out that the only way to succeed this would be possible in “Ownership and Liberty Era”.

The different form of social life is examined in three sections by emphasizing the eras appeared in the adventure of human life. The first of these eras which is named as “Primitive Communal Society” by Marx is referred as”, “Nomadic and Savagery Era”, the second era is called “Slavery and Colonial Era” and the third era that named the thesis is “Ownership and Liberty Era”. Slavery and Colonial social order are studied in three sections, the first is basic slavery, the second is the thrall under the feudal order and the third is capitalism that is defined as wage system.

Key Words

Evolution, Slavery, Ownership, Liberty

1. Giriş

Bu çalışma ile tekâmül süreci içinde olan insanın yaşadığı devirler incelenmiştir. İnsanlığın kapitalizmden sonra geçireceği dönemin “Malikiyet ve Serbestlik Devri” olduğu 2015 yılında tamamlanan bir doktora tezi ile ortaya konulmuş ve bu tez İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde oybirliği ile kabul görmüştür.

Konu ile ilgili olarak 2017 yılında “Kapitalizm Sonrası Dönem: Malikiyet ve Serbestiyet Devri” başlıklı bir kitap yayınlanmıştır. Bediüzzaman Said Nursi’ye ait Risale-i Nur Külliyatına ait atıflar bahse konu kitapta geniş bir şekilde ele alınmış hatta kitabın beşte birlik bir kısmı bu eserler nazara alınarak yazılmıştır. Konuya ilgi duyanlar için çok güzel bir başvuru kaynağı olabilir. Ayrıca bu kitap iktisat tarihi dersi için yardımcı ders kitabı olma özelliği taşımaktadır.

Mülkiyet haklarının önem kazandığı ve her konuda tam bir özgürlüğün yaşanacağı bu yeni dönemde mülkiyet, sahip olma ve hürriyet kavramları üzerinde yoğunlaşılarak farklı ve özgün bir bakış açısı geliştirmeye çalışılmıştır.

2. Beşeri Yaşam Devirleri

Geçmişin bilgisi, günümüz toplumlarına ilişkin bir bakış açısı sağlar. Tarih, insanların sorunları nasıl belirlediklerini ve bunları nasıl çözmeye çalıştıklarını, bunun yanı sıra insan deneyimlerinin ortak yanını gösterir.

Tarihin incelemesi aynı zamanda değişimin incelenmesidir. Bu inceleme ve araştırmalar, değişimlerin niçin ortaya çıktığını ve etkilerini açıklamaya çalışırlar. Tarih, günümüze kadar geçmişte cereyan etmiş tüm olayların, bütün boyutları ile irdelenmesi, soruşturulması ve değerlendirilmesidir. Tarih; esas olarak değişim halindeki insan topluluğunun incelenmesidir.[1]

Uygarlık sözcüğü, Osmanlıca ve Arapçada "medeniyet" teriminin karşılığıdır. Uygarlığın kökeni kentleşme olduğundan medeniyet sözcüğünün kökü de "kent" ve "şehir" anlamına gelen "Medine" den kaynaklanmaktadır.

Uygarlık kelimesinin Avrupa dillerinde karşılığı olan "civilization" kelimesinin kökü ise Latince "civitas" yani kent kökünden gelmektedir. Uygarlıklar "çok gelişmiş kültürlerin sona ulaşmış aşamaları" olarak tanımlamıştır. Büyük ulus ya da imparatorlukların, başlangıç dönemindeki sosyal ve düşünsel tarzı "kültür" olarak nitelenmiştir. Bir kültür başlangıç aşamasını geçip kemikleşerek durgunluğa girdiğinde ise "uygarlık" olarak tanımlamıştır.

Bir kültür, yazıyı büyük ölçüde kullanmaya başlamış, bilim ve sanatta belirli ilerlemeler kaydetmiş, düzeni, güvenliği ve etkinliği sağlamak yönünde siyasi, sosyal ve ekonomik kurumlarını yeterince oluşturmuş ise bu kültürün uygarlık olarak tanımlaması mümkündür. Kısaca uygarlık, mağaralarda yaşayanların ya da ilk çiftçilerin yaşamlarına yön verenlerden daha karmaşık kuralları olan bir sosyal örgütlenme olarak tanımlanabilir.

Uygarlık, kent yaşamı, devlet, yazı, yasa ve matematik demektir. Bu olgular birbirine sıkı sıkıya bağlıdır. Kentte toplanan ve devleti kuran insanlar, toprağı ölçmek, üretilen tahılı bölüşmek ve mevsimleri hesaplamak için matematiğe ihtiyaç duyarlar. [2]

Ayrıca başta mülkiyet konusu olmak üzere diğer alanlardaki yasaların topluluğun her yerinde yayılmasını sağlamak için yazıya ihtiyaçları vardır. Sulamaya dayalı tarım yolu ile artık ürünün merkezi bir elde toplanması gerekir. Böylece tarım ve zanaatkârlar arasında işbölümü ortaya çıkar. Bazı kişiler tarımdan ayrı olarak sadece zanaatla uğraşır.

Yine tarımla uğraşanlarla üretim yapmayan kâtipler, memurlar gibi devlet görevli-

leri arasında da bir işbölümü olmalıdır. İşte bu durum Mısır ve Mezopotamya bölgelerinde ortaya çıkmış köylerden toplanan ürün fazlası kent devletlerinin ambarlarında toplanmıştır.

2. 1. Sosyal Değişme-Sosyal Gelişme ve Egemenliğin El Değiştirmesi

Sosyal gelişmeler dikkate alındığında insanın şeref ve onuruna aykırı usul ve adetlerin, yavaş yavaş da olsa büyük ölçüde ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Aynı şekilde kapitalist üretim yöntemleri ve katı kuralları olan kapitalizmin toplumsal yapısı da ıslah edilebilir.

Unutulmamalıdır ki kapitalist toplum, yapısı köleci toplumdan da feodal toplumdan da nispeten daha ileri ve daha insanidir. Zira köle esas itibariyle hem vücudu hem de hayatı mülkiyete konu bir eşyadır. Fakat kapitalist toplumda işçinin (proletarya) sadece emeği satın alınabilir. Fakat insan köle, esir olmak istemediği gibi ücretli olmak da istemez. [3] İnsanlık nasıl ki köle ve esir olmaktan büyük ölçüde kurtulmuştur. Ecirlikten de kurtulacaktır, kurtulmaktadır.

İnsanlığın ücretli sistemden kurtulma isteğini sosyal değişme modelleri ve tekâmül sürecini inceleyerek anlamak mümkündür.

Sosyal değişme modellerinden de anlaşılacağı üzere birçok düşünce adamı ve yazar değişmeyi farklı yönleri ile ele almış her biri kendi nazariyesine göre değişim modelleri üretmiştir. Bu kadar farklı ele alış biçiminden elde edilecek en önemli sonuç, değişmenin mutlaklığı ve ilerlemenin ekonomik, teknolojik ve bilimsel alanlarda bir kural teşkil edecek kadar yaygın olduğudur. [4]

Bu modeller ele alınırken birçok konuda fikir birliğine varılan başlıkları bir önerme şeklinde sıralanmıştır . Bunlar:

I. İnsanoğlunun evriminin belirleyici öğesi; teknolojidir.
II. İnsanoğlunun evrimi ahenkli ve tekdüze bir evrim değildir.
III. İnsanların bir toplumundaki değişme bütün insanları etkiler.
IV. Her toplumsal yapı içinde mevcut durum taraftarları olduğu gibi değişimi isteyen öğeler vardır.
V. Toplumsal yapının bir öğesinin değişmesi bütün sosyal yapıyı etkiler.
VI. Bir toplumdaki değişim, kısa vadede insanoğlunun genel evrim çizgisine uygun olmayabilir.
VII. Fakat bir toplumdaki değişim, uzun vadede insanoğlunun genel evrim çizgisine ters düşemez.

Aydınlanma geleneğinin özelliklerinden bir tanesi ilerlemedir. Siyasi ve toplumsal anlamda ilerlemeyi merkeze koyan bu düşünce tarzı, insanlığın her daim daha çok bilgiye ve mutluluğa erişebileceğine inanır.

Nursi'ye göre gelişme meyli vardır; onun ile evren, kanun-u tekâmüle tabidir. İnsan ise; âlemin semerat ve eczasından olduğundan, onda dahi meylü'l-istikmalden bir ilerleme meyli mevcuttur. Bu meyl ise telahuk-u efkârdan istimdat ile neşv-ü nema bulur. [6]

2. 2. Çeşitli Kaynaklara Göre Beşeri Yaşam Devirleri

Toplumun maddi hayat şartları arasında toplumsal ilerlemeye egemen olan en etkin güç; üretim biçimidir. Toplumsal ilerlemeyi üretim biçimi adı verilen güç belirler. Üretim biçimi, temel olarak, insanların gereğini duydukları geçim araçlarının yani maddi servetlerin elde ediliş biçiminden başka bir şey değildir. [7] Beşeri yaşam devirlerini çeşitli biçimde ele alan düşünce insanlarına rastlanmıştır. Bunlardan bir kısmı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çeşitli Kaynaklara Göre Beşeri Yaşam Devirleri

August Comte'a Göre Devirler	Karl Marx'a Göre Devirler	İbn-i Haldun'a Göre Devirler
• Teolojik Dönem • Metafizik Dönem • Olgusal (Pozitif) Dönem	• İlkel Komünal Toplum • Köleci Toplum • Feodal Toplum	• Toplumun Doğuşu • Ümranın Doğuşu • Irkların Doğuşu • Ahlakın Doğuşu-I • Ahlakın Doğuşu-II (İki mukaddemede ele alınmıştır) • Dinin Doğuşu • Medeniyetin (Bedevilik/Hadarilik) Doğuşu • Devletin (Mülk ve Asabiyetin) Doğuşu • Şehirlerin Doğuşu • İktisadın (Ekonomi) Doğuşu • Bilimin (İlimler) Doğuşu

Bu çalışmada ise Beşeri Yaşam Devirleri üç bölümde ele alınmıştır: Bunlar: Kölelik Öncesi Dönem, Kölelik ve Sömürü Dönemi, Kölelik Sonrası Dönem şeklinde sıralanmıştır. Kölelik ve Sömürü Dönemi de üç dönemde incelenmiş; İptidai Kölelik Devri, Esirlik Devri ve Ücretlilik Devri olarak incelenmiştir. Ücretlilik Devri de üç dönemde işlenmiş; Vahşi kapitalizm, Sosyalizm/Komünizm ve Modern kapitalizm (içinde bu-

lunduğumuz dönem) şeklinde ele alınmıştır. Bu dönemleri Tablo 2'de şu şekilde görülebilir:

Tablo 2. Beşeri Yaşam Devirleri

<table>
<tr><th>Devirler</th><th colspan="3">Dönemin Adı</th></tr>
<tr><td>1. Aşama</td><td colspan="3">Kölelik Öncesi Dönem</td></tr>
<tr><td>2. Aşama</td><td rowspan="6">Kölelik
ve
Sömürü
Dönemi</td><td colspan="2">İptidai Kölelik Devri</td></tr>
<tr><td>3. Aşama</td><td colspan="2">Esirlik Devri</td></tr>
<tr><td>4. Aşama</td><td rowspan="3">Ücretlilik
Devri</td><td>Vahşi Kapitalizm</td></tr>
<tr><td>5. Aşama</td><td>Sosyalizm/Komünizm</td></tr>
<tr><td>6. Aşama</td><td>Modern Kapitalizm</td></tr>
<tr><td>7. Aşama</td><td colspan="3">Kölelik Sonrası Dönem (Malikiyet ve Serbestiyet Devri)</td></tr>
</table>

Bediüzzaman Said Nursi, ücretlilik sonrası bir ekonomik sistemden bahsetmiştir. Marx ise tarihin ilk sınıf kuramcısı olup birçok yönüyle ilkleri ortaya çıkarmasına rağmen tarihin son döneminde komünal hayatın tekrar ortaya çıkacağını iddia etmiştir. Bu hali ile Marx, bir şekilde geriye dönüşü ifade etmektedir. Bununla birlikte üretim biçimlerine göre tarihi bölümlere ayırma metodu tarihi bölümlere dönemlere ayırma bakımından "Malikiyet ve Serbestiyet Devrinin" anlaşılmasına yardım etmektedir. Zira gelecekte dünyanın nasıl şekilleneceğine dair düşünceler ileri sürmesi ve yeni bir dönemin ortaya konulmasında Marx'ın yöntem ve usulleri çok yararlı olmuştur.

Marx'a göre insanlığın tarihi, sınıf çatışması tarihidir. İlerleme ve değişim, çatışmalar sonucunda meydana gelmektedir. [8] Hâlbuki Bediüzzaman'ın sınıflamasının diğer kuram ve yaklaşımlardan önemli bir farkları bulunmaktadır. Auguste Comte'da pozitif aşamaya denk gelen sanayi toplumu, Bediüzzaman'da "ecirlik" devri olarak söylenmiş ve bu aşamada kalınamayacağı ifade edilmiştir.

2. 2. 1. Kölelik Öncesi Dönem (İlkel Toplum-Vahşet ve Bedeviyet Devri)

Bu devir insanlığın ilkel durumdaki ilk yaşama safhasını teşkil etmektedir. Her ferdin kendi başına yaşadığı, sosyal bir kontrol ve kaynaşmanın ve kamu otoritesinin görülmediği bir devirdir. Aile ve mülkiyet kavramları bu dönemde henüz gelişmemiştir. Toplum, dağınık ve basit bir yapı arz ediyordu. Bu devrin en önemli özelliklerinden bir tanesi toplumun emniyeti ve selameti için fert ve şahıslar kolaylıkla feda edilebilmektedir. Toplumun, klanın veya kabilenin menfaati için şahısların hukuku nazara alınmazdı. Bu devirde suç işlemiş bir tek insan yüzünden diğer kabile ve topluluğun tamamı öldürülüp yok edilebilmektedir.

Bu döneme "Vahşet ve Bedeviyet Devri" denilmesinin en önemli nedenlerinden bir tanesi fert hukukunun yok denecek kadar önemsiz kabul edilmesidir. Bu dönemde insanlar hayatlarını sürdürebilmek için gerekli olan şeyleri taştan yapılmış aletler aracılığı ile sağlıyorlardı. Sosyal üretim ilişkileri de, bu son derece ilkel üretim güçleri ile uyum halinde idi.

Bu dönemde iş araçlarının durumu insana tek başına ihtiyaçlarını karşılama imkânı vermiyordu. İlkel toplumun tüm üyelerinin güçlerini birleştirmeleri ile ancak gerekli olan şeyler sağlanabiliyordu.

İlkel komünal toplumlarda, devlet diye tanımlanabilecek kurumsal bir yapılanma söz konusu değildir. [9] Özel mülkiyet yerine ortak mülkiyet anlayışı tercih edildiği bu toplumsal yapıda, üretim araçları toplumun ortak malıdır. Bu durum insanların mülkiyet paylaşımında ve kendi eylemlerinin tanziminde yalnızca doğal hukuka bağlı oldukları ve sadece ona uygun düşündükleri bir özgürlük durumudur.

Doğa durumu aynı zamanda tüm otorite ve yargılama hakkının karşılıklı olarak herkese ait olduğu ve kimsenin kimse üzerinde herhangi bir egemenlik hakkının bulunmadığı bir eşitlik durumudur. İş verimliliği son derece düşük olduğundan üretilen değerler insanların ancak yaşayabilmesi için zorunlu olanı sağlayabiliyordu. İhtiyaçtan fazlası üretilmediği için kimsenin bir artı değere el koyması söz konusu değildi. Sömürü olayı yoktu, bu sebeple de bir siyasi organizasyona ihtiyaç yoktu. Bu dönem; üretim güçlerinin gelişmesi, inanç ve siyasi klan, kabileler ile birlikte yavaş yavaş son bulmuştur.

2. 2. 2. Kölelik ve Sömürü Dönemi

Bu bölümde köleliği büyüme, duraklama ve çökme dönemleri gibi üç aşamada fakat farklı bir analiz yöntemi ile incelemek mümkündür.

Bir toplumda insanlara hukuken eşit muamele edilmesi, insanca kardeşlik kavramlarının ekonomik adaletle tamamlanması gerekir. Çünkü ücretli insanların çoğunlukta olduğu kapitalist sistemde köle, halen "efendi" diyalektiğinin tutsağıdır. Sistem, kölenin simgesel düzeyde bir karşılık vermesini onu etkisizleştirerek yani karşılığında bir ücret ödeyerek engellemektedir. [10]

Klasik anlamda, kölelik ile ücretlilik esasına göre çalışma arasında temelde büyük bir farklılık bulunmamaktadır. Her ikisinde de insan, özgürlüğünden taviz vererek başkasının işinde çalışmaktadır. Bu hali ile köleler-serfler-ücretliler arasında göre-

celi bir iyileşme olmakla birlikte bireysel özgürlük açısından çok büyük bir farklılık yoktur. Bu nedenle Köleci, feodal ve kapitalist toplum aynı başlık altında toplanmış "Kölelik ve Sömürü Düzeni" olarak ele alınmıştır.

2. 2. 2. 1. İptidai Kölelik (Memlukiyet) Dönemi

Düşmanın itaat karşılığında hayatının bağışlanması her iki tarafa kısa vadede yararlar sağlar. Güçsüz taraf hayatta kalmakta, güçlü ise çok düşük bir maliyet karşılığında üretim gücünün artmasını sağlamaktadır. [11]

Bu devri karakterize eden köleler çoğunlukla savaş esiri idiler. Bunların köle halindeki yaşayışları, bir noktada isyanların doğmasına sebep olmuştur. Böylece, bu devrin insanı insanca yaşam hakkını elde etmenin mücadelesine başlamıştır.

Bu dönemde artık üretim araçları ferdi mülkiyete konu olduğu gibi üretici sınıf olan kölelerde mülkiyetin konusu idi. Üretim güçleri başkalarının ürettiği değerlere el konmasını sağlayacak ölçüde gelişmişti. Ancak bunun için köle işçilerin ürettikleri değerleri tüketmemeleri gerekiyordu. Kölelik yüzyıllardır yapılan çaba ve uğraşlara rağmen hala tamamen kaldırılamamıştır. Avustralya'da yapılan bir araştırmaya göre dünya genelinde 162 ülkede 30 milyon köle yaşamakta bunun sadece 14 milyonu Hindistan'da bulunmaktadır. [12]

2. 2. 2. 2. Esirlik Devri-Feodal Toplum

Kölelik adı verilen ve bu özelliklerle belirginleşen köleci Antik toplumun ardından aynı nitelikleri haiz ikinci bir toplumsal yapı yani feodal toplum ortaya çıkmıştır. Kölelerin sayısının azalması ve emek verimliliğinin düşük olması nedeniyle üretim miktarının arttırılması için kölelere üretimden pay verilmesi düşünülmüş ve bu düşünce Roma'da fiilen gerçekleştirilmiştir. Köleler, tasarruflarına bırakılan küçük toprak parçalarına karşılık olarak, ürettikleri ürünün önemli bir bölümünü toprak sahiplerine vermek zorundadırlar. Ürün/rant biçimindeki bu yükümlülüklerinin yanında karşılıksız olarak toprak sahibinin özel toprağında da çalışmakla da (emek-rant) zorunlu tutulmuşlardır. [13]

Roma'nın parçalanmasından sonra yeryüzünde Doğu Roma (Bizans) ve benzeri yüzlerce devlet kuruldu. Bu devletler genellikle kendi kurucu milletlerinin ismi ile anılan devletlerdi. Düşmanlarını yendikten sonra sağ kalanlarını esir edip işlerinde

çalıştırıyorlardı. 19. Yüzyıla kadar çoğunlukla bu ve benzeri yönetimlerle idare edildiler. Bu nedenle Feodal toplumda yaşayan insanlara "esir" ismi verilmiştir. Bu dönem kapalı aile ekonomisinin hüküm sürdüğü toprak ağalığı (feodalite) düzenidir.

2. 2. 2. 3. Ecir Devri-Kapitalist Toplum

Feodalizmin yıkılmasının temel nedeni, işgücünün aşırı derecede sömürülmesiydi. Serf denilen bir çeşit esir statüsünde bulunan malikâne çalışanları, kitleler halinde bulundukları yerlerden ayrılmaya başlamışlardı. Kalanlar ise sistemin eski temel üzerinde sürdürülmesini sağlamak için sayıca çok azdılar ve yorgun düşmüşlerdi.

Ticaretin gelişmesi seyyar satıcılık sistemi denilen bir biçimle sınırlı olduğu sürece feodal toplumu daha az etkilemiş fakat yerleşik ticaret ve taşıma, aktarma merkezlerinin kurulması sonucunu vermeye başlayınca hız kazanmıştır.

Malikâne ekonomisinde görülenin çok üstünde bir uzmanlaşma ve işbölümünü içeren el zanaatları sadece kent nüfusunun kendi gereksinimlerini karşılamakla kalmamış; aynı zamanda kırsal nüfusun kent pazarlarında elde ettiği kazançlarla satın alabileceği malları da sağlamıştır.

Gemiciliğin, sömürgeciliğin, ticaretin, zanaatkârlığın gelişmesi sosyal yapıların da altını üstüne getirmiş kapalı ekonomiden mübadele ekonomisine geçilmiştir. Genel yaşayış seviyesi yükselmiş tüccarlar, zanaatkârlar, serbest meslek sahipleri ve aydınlardan meydana gelen bir orta sınıf meydana gelmiştir. Feodal üretim tarzı çözülmenin ileri bir aşamasına taşınmış, ticaret burjuvazisi zenginleşerek nüfuz sahibi olmuştur.

Ticaret ve sanayinin gelişmesi ile birlikte eskiden ticaret ve zanaatla uğraşan kentli orta sınıf artık sömürünün yeni merkezi olan işçi sınıfını ezmeye başlamıştır. Feodal toplumlarda görülen soylu-köylü sınıfı ayrımı, burjuva toplumunda yerini işveren-işçi sınıfı ayrımına bırakmıştır.

Bu sistemde, sayıları az olan kapital sahipleri güçlerini gitgide arttırırken, sayıları her geçen gün artan işçi sınıfı daha da yoksullaşmaktadır. Geleceğin kapitalistleri olan bazı insanların elinde önemli boyutta sermaye birikirken, dolaysız üreticiler yani lonca zanaatçılarının önemli bir bölümü ve toprağını kaybedenler, üretim araçlarından koparak emeklerini ücret karşılığı sunmaya hazır geniş bir kitleyi meydana getirmişlerdir.

Bu dönemde artık manifaktürel üretim aşamasına ulaşılmıştı. Yeni tip girişimci, hammaddeyi kendi evinde işleyecek olan ustalara getiren (işveren aracılardan) farklı olarak daha ileri bir biçimde üretimi organize ediyordu.

Burada ücretli emekle birlikte sermaye bir araya gelmekte bir başka ifade ile kapitalizmin ilk çekirdeksel örgütlenmesi anlamına gelen fabrikasyon sisteminin doğuşu ortaya çıkmaktadır. Bu aşama eve iş verme sisteminden farklı olarak hammaddelerin yanında üretim araçlarının müteşebbislerce sağlandığı bir üretim örgütlenmesiydi.

Bundan sonra değişecek olan üretimin örgütlenme niteliği değil, üretim araçlarının muazzam gelişmesiydi. İşçiler işgüçlerini sürekli olarak yeniden satma özgürlüğüne sahipken, köleler bir defaya mahsus olmak üzere bir meta olarak köle sahiplerine satılmaktadırlar.

Kölelik-esirlik-ücretlilik dönemlerinin ortak özelliklerinden bir tanesi, insanların kendiişleri yerine başkasının adına çalıştırılması ve bir başka ifadeyle insan emeğinin sömürülmesidir. İçinde bulunduğumuz hatta sonlarını yaşadığımız dönem bu nedenle "ecir" devri olarak ifade edilmiştir. Ücret devri fakat karşılığı tam olmayan ücretin devri; bu devir kapitalizmdir. [14]

2. 2. 3. Kölelik Sonrası Dönem (Malikiyet ve Serbestiyet Devri)

Kapitalist sistem ve asıl olarak bu sistemin korunması gayretinde olan güçler, sömürü düzenini hafifletmekle birlikte yine de halk isyanlarına çare bulamamıştır. Demokrasi ve insan haklarının gelişmesine paralel olarak kapitalizm, gerileme ve sona erme sürecine girmiştir.

Ücretleri belirli bir standardın (asgari geçim endeksleri) üzerine çıkmasına rağmen çalışanlar özgürlüğün farklılığını ve güzelliğini anlamış egemen sınıflara karşı daima kendi lehlerine olacak şekilde güçlenmeye devam etmiştir.

Artık emek sömürüsü bir mekâna, katı kurallara bağlı değildir. Emek fabrika duvarlarını aşmıştır fakat sanıldığının aksine esnek koşullar emeği özgürleştirememiştir. İnsanlar yaratılışı ve duyguları itibarı ile birisinin yanında köle veya işçi olmak istememektedir. İnsan şeref ve onuru bu sömürüye açık çalışma şeklini kabul etmemektedir. [15]

Yeni dönemin ismi; «Malikiyet ve Serbestiyet Devri» olup bu dönemde bireyin öne çıktığı, bireysel özgürlüklerin kamusal bir güvence ile arttığı, burjuva demokrasisinin kısıtlı ve temsili bireysel ifade gücünü aştığı bir dönem ifade edilmektedir.

Öte yandan malikiyet kavramı ile bireysel özel mülkiyeti, modern kölelik adı verilen ücrete dayalı çalışma sisteminin yerine geçmiştir. Ortaklaşmanın belirleyici olduğu bir iktisadi nizamdan söz edilmektedir. Piyasa ekonomisi ve bilgisi en geniş şekliyle ortaya çıkmış ve herkese aynı anda, kesintisiz ulaşmaktadır. Burada tekel ekonomisi yerine rekabete dayalı serbest piyasa ekonomisi geçerlidir.

Uygarlık ve kültürün savaşa ve sömürüye yatkın olan geçmişinden kurtularak barışçıl ve insan haklarına dayalı bir geleceğe doğru uzanan çizgide yol aldığı tarihsel bir gerçekliktir. Bu nedenle kurgulamakta olduğumuz gelecek ise kölelik ve sömürünün olmadığı Malikiyet ve Serbestiyet Devri olabilecektir. Bu dönemin anlaşılabilmesi için mülkiyet sisteminin esasları belirlenmeli ve kapitalizmin ortaya çıkardığı sorunların analiz edilmesi gereklidir.

3. Kapitalizm ve Mülkiyet Sistemi

Ayn Rand, mülkiyet hakkının, tüm diğer haklar gibi bir faaliyette bulunma hakkı olduğunu ifade ederek bu hakkın bir nesneye sahip olma değil bu nesnenin üretilmesi veya kazanılması faaliyetiyle, bu faaliyetin sonuçlarına ilişkin bir hak olduğunu söylemektedir. [16]

Bu hak, bir insanın herhangi bir mülkiyet kazanacağına dair bir garanti değildir, fakat sadece bir mülkiyeti kazanması durumunda onun sahibi olacağı yönünde bir garantidir. "Bu hak, maddi değerleri kazanma, muhafaza etme, kullanma ve tasarruf haklarını kapsar". Bu hali ile mülkiyet kavramına yüklenilen anlam ifade edilmeye çalışılmıştır.

Mülkiyet haklarının belirlenmesi ve taşınmaz malların değerlemesinin yapılması sayesinde bir ülkenin toplumsal ve ekonomik kalkınması büyük ölçüde sağlanabilecektir. Taşınmaz mal mülkiyetinin devlet güvencesi altına alınması hızlı bir kalkınmanın anahtarıdır.

Aydınlanma filozofları için kapitalizm, özel mülkiyeti ve bu kapsamda bireyi koruma altına aldığı için tarihin sonudur. Fakat kapitalizmin çelişkileri ve çevre başta olmak üzere insan hayatına verdiği zararlar o kadar çoktur ki demokrasi ve insan haklarının gelişimi ile beraber bu sistemin ayakta kalmasına neredeyse imkân bırakmamıştır. Bu nedenle mülkiyet sisteminin yaygınlaşması sonucunda ortaya çıkan iktisadi sisteme kapitalizm adının verilmesi güçtür. Bu yeni devrin başka bir adı olması gerekir ki bu döneme "Malikiyet ve Serbestiyet Devri" adını veriyoruz.

Batı demokrasisinde, değişik düşüncelerin varlığı ve yaşama hakkı temel hak olarak kabul edilmektedir. İnsanların arzu ettiği mutluluğa ulaşabilmeleri için ekonomik büyüme ve kalkınmanın yanı sıra toplum bireylerinin kişisel potansiyellerini özgürce koruma ve geliştirme yeteneğini elde etmesi hatta bunları geliştirmesi fırsatlara adil bir biçimde erişmesi gereklidir. Sosyal hakların gelişmesi ile birlikte hukuk önünde eşitliğin sağlanması yolunda büyük ilerlemeler kaydedilmiş bireysel hak ve hürriyetler önem kazanmıştır.

Bireysel hak ve hürriyetlerin devlet, toplum ve diğer bireyler karşısında muhafaza edilmesinin en önemli güvencesi ise anayasa olmuştur. Anayasal haklar sayesinde serbestlik adı verilen özgür düşünce, demokrasi denilen yönetim biçimi ile daha güçlü bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Demokrasinin gelişmesi ile sosyal haklar ve bireycilik arasında çok yakın bir ilişki mevcuttur. Malikiyet ve Serbestiyet devrinin tam olarak anlaşılabilmesi için serbestiyet kavramına yüklenilen anlama dikkat edilmesi gereklidir. Sosyal hakların gelişimi ve bireyciliğin zaman içinde önem kazanması sayesinde serbestlik kendisini daha güçlü bir şekilde hissettirecektir.

4. Kapitalist Toplumun Çelişkileri

Günümüzde sosyalizm ve komünizm uygulamalarının başarısızlığı karşısında "Serbest Pazar Ekonomisi" sloganlaştırılarak kapitalizm dogmalaştırılmıştır. Kapitalizmin meydana getirdiği birçok olumsuzluk göz ardı edilmiştir. Hâlbuki sosyalizmin (komünizmin) başarısızlığı, kapitalizmin tek seçenek olduğunu kanıtlamaz

Rekabetçi kapitalizm, serbest piyasa ekonomisinin yapıcısı olmuş lakin sürdürücüsü olamamıştır. İşte bu durum kapitalizmin en önemli sorunu ve çelişkisi olarak var olmaktadır. Bundan başka çelişkiler de mevcuttur. Kanun önünde eşitlik ilkelerinin ihlali ve kapitalist toplumun niteliğinden biri olan efendi-uşak ilişkisi bu bağlam da ele alınabilecek sadece iki konudur.

Emek ile kapitalizm arasında zıtlıklar ve çıkar çatışması vardır. Sanayi devrimi öncesinde insanları işe koşmak veya bir başka ifade ile sömürebilmek için fiziksel zorlama kullanılırken günümüzde ise manevi zorlama ön plana çıkmaktadır. İşte bu manevi zorlama süreci "manipülasyon" kavramı ile açıklanmakta ve seküler yaşam ile gerçekleştirilmektedir. [17]

Kapitalizmin kendisini dayandırdığı temel unsur üretimden tüketime doğru bir

kayışı gerektirmiştir. Kapitalizm, kârı bireyselleştirirken riskleri toplumsallaştırmayı başarmaktadır. Bu maksatla emeğin manipülasyonu ortaya çıkmaktadır. Manipülasyon emek üzerinde üretim ve tüketim amaçlı olmak üzere iki şekilde yapılmaktadır.

Kapitalizm tarihsel çıkışını üretimi arttırma esasına göre gerçekleştirmiş olmasına rağmen zaman içerisinde sadece üretim ile varlığını devam ettiremeyeceği anlaşılmış tüketimin de varlığını sürdürmek için vazgeçilmez bir şart olduğu ortaya çıkmıştır.

Temel üretim unsuru olan insana ilgi böylece temel tüketim unsuru olarak da kabul görmeye başlamıştır. Bu değişikliğin nedeni manipülasyon sürecinin tüketim esnasında daha verimli olduğunun anlaşılması iledir.

4. 1. Kapitalizm ve Çevre

Kapitalizm, insanı ve doğayı sömürme esasına dayanan bir yapıya sahip olduğu için, insan ve doğa üzerinde tahribata neden olmaktadır. Kapitalizm ve bünyesindeki tekelci sermayenin doğa ve çevre ile ilişkileri dünyayı büyük bir felaketin eşiğine getirmiştir.

Günümüzde sık sık doğa yıkımının nasıl hazırlandığı, zararın boyutları, çevreye zararlı ürünlerin nasıl meydana getirildiği ve Üçüncü Dünya ülkelerinin adeta bir çöplük haline getirildiği çeşitli yazar ve kuruluşların birinci gündem maddesini oluşturmaktadır. Dünya bir taraftan bakımsız ve çöplük haline getirilirken öte yandan açlık ve sefalet yaygınlaşmaktadır. Ekonomik ve siyasal nedenlerden başka çevre gereksinimleri açısında da kapitalizm kendi sonunu hazırlamıştır. [18]

"Ne olursa olsun önce ve her zaman kazanç" düşüncesinin simgelendiği kapitalizm ile çevrebilim (ekoloji) birbirine aykırı düşen iki kavram haline gelmiştir. Kapitalist düzen, çevreyi düzeltme savı ile bir takım girişimlerde bulunurken bile başka her şey gibi doğaya "mal" gözüyle bakmaktadır.

Kapitalizmin sınırsız kazanç güdüsü sınırları olan çevre ile bağdaşmamaktadır. Dünya nüfusunun büyük çoğunluğunun sömürülmesi gibi büyümeye yardımcı olacak çevre zenginliklerinin de sonuna dek kullanılması insanın tekâmül ve evriminde doğal ve normal karşılanması gereken bir davranış değildir.

Kapitalizmin bu olumsuz özelliklerine karşı en etkili çözüm; çevre dostu insan olma özelliğidir. İnsanlar kendi çocuklarına emanet ettiği dünyanın harap bir şekilde bırakılmasını istemezler. Bu özellikleri nedeniyle özgürlükçü bir yaklaşım ile sömürü

ve çevre yağmalanmasına karşı insanların dünyayı kendi mülkü olarak görerek sahip çıkması beklenmektedir.

4. 2. Mülkiyet Sistemi ve Kayıtdışılık

Marx'a göre insanlar arasındaki mücadele ve savaşın kaynağı, sahiplenme duygusu ve dolayısı ile de mülkiyet problemidir. Bu yüzden üretim araçları özel mülkiyetin olmadığı ilkel komünal dönem, eşitlik ve adalet ilkeleri çerçevesinden bakıldığında, ideal bir sistem olduğu ifade edilmektedir. Oysa olması gereken sadece eşitlik ilkeleri değil güçlü-güçsüz, yöneten-yönetilen, efendi-köle, zengin-yoksul, zenci-beyaz vs. üreten mekanizmaların tabiatını ve onunla ilişkiyi sorgulamaktır.

Gelişmiş batı ülkeleri mülkiyet sisteminin hukuki altyapısını sağlam bir şekilde kurarak dünyanın geri kalan ülkelerindeki halklara karşı belirgin bir üstünlük kurmuştur. Avrupa ve ABD'nin dünya üzerindeki hâkimiyetini tesis eden önemli etkenlerden bir tanesi demokrasi ve liberalizmdir. Bununla birlikte gözden kaçan en önemli hususlardan bir tanesi ise mülkiyet sisteminin hukuki alt yapısının hazırlanarak başarılı bir şekilde uygulanmasıdır. Öyle ki demokrasinin gelişmesi kadar önemli olan bu konuyu çeşitli araştırmacılar gündeme taşımışlardır.

Üçüncü Dünya Ülkelerinde ve eski komünist ülkelerin şehirlerinde, müteşebbis adeta kum gibi çoktur. Bir Ortadoğu çarşısından geçip bir Latin Amerika kasabasında yürüyüş yaparken veya Moskova'da taksiye binerken bir şeyler satmaya çalışan binlerce insan vardır. Bu ülke insanları ayrıca yetenekli ve coşkuludurlar. Neredeyse sıfır denecek bir sermaye ile para kazanma işinde dünyanın hiçbir yerinde rastlanmaz. Modern teknolojiyi kavrama ve kullanmaya son derece ehil olan bu insanları, müteşebbis ruhu olmamakla suçlamak doğru değildir.

Fakat bu ülkeler ekonomik olarak gelişmemişlerdir. Kalkınmak için ne denli büyük bir şevk içinde bulunmuş olsalar dahi üretemedikleri en önemli şeylerden birisi, sermayedir. Gelişmiş ülkelerdeki ekonomik sistemin can damarı ise sermaye olup kalkınmanın temeli olarak değerlendirilmektedir. [19]

Asya, Afrika, Ortadoğu ve Latin Amerika'daki ülkelerde yapılan araştırmalarda kalkınmak için gerekli bütün varlıklara sahip olduğu görülmüştür. En fakir ülkelerde bile yoksul insanların dahi birikimleri mevcuttur. Öyle ki fakir ülkelerdeki bu birikimin değeri 1945 yılından günümüze kadar almış oldukları dış yardımların toplamının 40 katı olduğu tespit edilmiştir.

Fakat konutların ve tapulu olmayan araziler üzerinde inşa edilmiş şirketlerin yükümlülükleri yeterince tanımlanmamıştır. Sanayi kuruluşları finansör ve yatırımcıların gözetiminden uzak yerlere kurulmuştur. Bu mülkler, üzerindeki hakların yeterince belgelenmemiş olmasından dolayı kolaylıkla sermayeye dönüşememektedir.

İnsanların birbirlerini tanıyıp güvendikleri yerlerin dışında mülk satışı yapılamamaktadır. Keza kredi almak için ipotek yapılamamakta ve bir yatırıma karşı hisse olarak değerlendirilememektedir. Gelişmiş Batı ülkelerinde ise her parsel arazi, her bina, her bir makine ve teçhizat, mülkiyet belgesi ile tescil edilmiştir. Bu varlıklar ekonominin bütünü ile ilişkilendirilerek katma değer elde edilmektedir.

Malikiyet ve Serbestiyet Devrinin en önemli göstergesi; varlıkları, tapular ile temsil etmekle onları birer sermaye olarak görebilmektir. Bu sayede ilk bakışta "döküntü" olarak görünen birçok maddeden sermaye ortaya çıkarmak mümkün olmakta ve güçlü kapitalist kurumlara muhtaç olmadan ekonomik kalkınma gerçekleştirilebilmektedir.

Sahiplenme duygusu yani malikiyetin kökeni muğlaktır ve anlaşılması güç bir yönü vardır. Fakat gelişmenin anahtar kavramlarından bir tanesidir. Bu duygu Batının gelişip güçlenmesinin en önemli nedenlerinden bir tanesidir. Diğer bir husus ise hürriyet ve özgürlük kavramı olup çalışmada kullanılan manası ile serbestiyettir.

Geleceği tasvir etmek için çeşitli kuramlar geliştirilmiş sahiplenme duygusu ve demokrasinin çok önemli olduğu görülmüştür. İşte bu nedenle insanlığın gelecek devri "Malikiyet ve Serbestlik Devri" olarak ortaya konulmuştur. Bu sistemin olmazsa olmazı ise kayıtdışılığın ortadan kaldırılmasıdır.

Kayıtdışılığın sebepleri değişik ülkelerde çok zorlu ve güç şartlar arasında yıllar süren araştırılmış sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Örneğin Peru'da küçük bir elbise dükkânı açılmıştır. Bu maksatla defalarca Lima'nın merkezine seyahat edilmesi gerekmişti. Günde 6 saat sadece bu ruhsat alma işlemleri için harcandı ve sonuç olarak tam 289 gün ve 1231 Amerikan dolar masraf yapıldı. Burada yapılan 1231 dolarlık masraf o günlerde yürürlükte olan asgari ücretin tam 31 katı idi. Ayrıca kamu arazisi üzerine bir ev inşa etmek için gerekli ruhsat 52 devlet dairesinde 207 adet idari işlem sonucunda ancak 6 Yıl 11 Ayda alınabildi.

Filipinlerde yasal olarak bir ev alınabilmesi ve bu sürecin tamamlanabilmesi 13 ile 25 yıl arasında toplam 168 adımda mümkün olabilmektedir. Mısır'da bir arazinin tescil edilmesi için eğer bir tarım arazisi üzerinde yasal bir ev inşa etmek isteniyor ise bu sefer yapılacak iş 6-11 yıl boyunca devlet dairelerine gidip gelmeyi gerektirmektedir.

Haiti'de sıradan bir vatandaşın kamu arazisine yerleşebilmesinin yollarından bir tanesi araziyi hükümetten 5 yıllığına kiralamak ve sonra satın almaktır. Yapılan araştırmada yerel iş ortakları ile birlikte çalışılarak bu kiralama işlemi gerçekleştirilmek istenmiş bu işle ilgili olarak 2 yıl süresince 65 bürokratik işlemin yapılması gerekmiştir. Toprağın satın alınması için ise 12 yıl süren ve 111 bürokratik işlemin sonuca bağlanması gerekmiştir. Kısaca Haiti'de yasal yoldan toprak edinmek toplam 19 yıl sürmektedir. Fakat bu kadar eziyete rağmen ülkede yasallığın devamı garanti edilmez.[20]

Bu örneklerden yola çıkarak gelişmekte olan ülkeler ile fakir ulusların ekonomik sorunları aşmada karşı karşıya kaldıkları en önemli problemleri şu şekilde sıralayabiliriz: [21]

I. Bir vatandaşın sahip olduğu varlıkların neler olduğu bilinmez.

II. Kişilerin adresleri belirsizdir ve kolaylıkla doğrulanamaz.

III. Borçlular borçlarını ödememek için kolayca kendilerini gizleyebilir ve benzer çareleri bulabilir.

IV. Kaynaklar kolaylıkla sermayeye dönüştürülemez.

V. Sahibi olunan varlıklar hisselere bölünemez.

VI. Varlık tanımlarının belirli bir standardı yoktur, varlıklar birbirleri ile karşılaştırılıp mukayese edilemez.

VII. Mülkiyet ile ilgili kurallar şehirden şehire hatta mahalleden mahalleye farklılıklar gösterir.

ABD'de yaşayan silahlı vatandaşlar (Kovboylar) ele alınarak 19. Yüzyılda ABD'nin durumuna göz gezdirerek günümüze ışık tutabiliriz. Zira bugünün fakir ülkelerinin karşı karşıya kalmış olduğu sorunlar o dönemde ABD'de pek de farklı değildi. Kısaca şöyleydi:

Britanya'dan gelen göçmenler, akıl almaz derecede karışık ve aynı zamanda çelişkilerle dolu bir toprak edinme sistemi ile karşılaşmışlardı. Örneğin geniş bir arazi, hem İngiliz Kraliyet ailesi tarafından bağışlanmış birisine, hem bir Kızılderili kabilesinden satın alındığı iddiasında olan birisine hem de bu toprağı yasama meclisinden maaş yerine almayı kabul etmiş birisine ait olabiliyordu.

Her bir kişi bu toprağı bazen hiç görmemiş bile olabiliyordu. Hatta daha kötüsü bu topraklar insanlar daha o toprağa gitmeden yıllarca önce göçmenler tarafından parsellenmiş ekilip biçilmekte bile olabiliyordu. İşte tam bir "vahşi batı" klasiği, karşıda durmaktadır. Bu yıllarda ABD'de niçin herkesin beline tabanca taktığı şimdi daha iyi anlaşılabilir zira tam bir silahlı hayat söz konusu olmuştur.

Kendilerine ait olmayan topraklara yerleşen öncüler; toprağa değer kazandıran şeyin kendi emekleri olduğunu söylüyorlardı. Mülkiyeti tesis etmek için resmi tapu senetleri veya gelişigüzel çizilmiş sınırlar değil o bölgeyi işgal eden ve toprağı geliştirenlerin hakkı olduğu iddiasında idiler. Devlet ve federal hükümetler tabii ki bu durumu kabul etmiyor; askeri birliklerin kontrolündeki müfrezeleri göndererek çiftlikleri ve binaları yakıp yıkıyorlardı. Fakat o belgede ikamet eden insanlar askerler gittikten sonra binalarını yeniden inşa ettiler ve hayatlarını bu zor şartlar altında idame etmeye çalıştılar. İşte 200 yıl önce ABD'de yaşanan bu olaylar; fakir ülkelerin de günümüzdeki temel sorunlarıdır.

Sanayi devrimi 18. Yüzyılın ikinci yarısında İngiltere'de doğmuş ve oradan batı Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Çağdaş sanayi tekniği şaşırtıcı bir hızla gelişmiş ve bu gelişme büyük ve derin toplumsal değişmelere yol açmıştır. Hızlı bir kentleşme ile belirlenen yeni bir oluşum ortaya çıkmış o güne kadar insanlık tarihinin kaydetmediği bir göç hareketi başlamıştır. Endüstri bölgelerinde kentleşme ile kendini ortaya koyan büyük nüfus birikimleri görülmüştür.

Böylece toplumsal gelişme ve değişmeler neticesinde daha önce hiç bu kadar büyük ölçüye ulaşmamış geniş bir işçi sınıfı ortaya çıkmıştır. Kentlerin nüfusu hızla artmış erkek, kadın ve çocuk işçileri zor, ağır ve yıpratıcı çalışma şartlarıyla karşı karşıya bırakmıştır. 1950 tarihinden sonra dünyanın birçok fakir ve gelişmemiş ülkesinde Avrupa'nın 1880'li yıllarda yaşamış olduğu sosyal ve ekonomik benzerlikleri hatırlatan karışıklıklarla dolu bir ekonomik devrim meydana gelmiştir.

Tarımda makineleşmenin yoğunlaşması, kırsal alanda işgücüne olan talebi azaltmıştı. Tıpta elde edilen gelişmeler ve halk sağlığı uygulamaları çocuk ölümlerini azalttı ve insanların ortalama yaşam sürelerini arttırdı. Bu gelişmeler sonrasında insanların büyük bir kısmı şehirlere akın etmeye başladı. Şehirlerin nüfusları hızla artmaya başladı.

Bugün sadece Çin ve Hindistan'da yüz milyonlarca insan metropollere göç etmiş durumdadır. Fakat yoğun göçler sonucunda halkın nerede ise üçte ikisi gecekondularda yaşamaya başlamışlardır. Kontrolsüz yapılaşma sonucunda kanalizasyon sistemleri çökmeye yüz tutmakta ve caddeler işportacıların işgali altına girmektedir. Büyük kentler adeta yaşanmaz bir hal almaktadır.

Batının ekonomik zaferi şu noktada düğümlenmektedir; mülkiyeti sermayeye dönüştürebilmişlerdir. Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan yoksulların ellerinde bulunan, ancak yasal olarak sahip olamadıkları taşınmaz malların toplam değeri 9,3 tril-

yon doların üzerinde olduğu ileri sürülmektedir. İşte gelişen ekonomiler için işaret edilen çıkış yolu bu ölü sermayenin sisteme kazandırılmasıdır.

İşte batılı ülkelerin iddia ettiği gibi borç ve kredi vermeden dahi mevcut kaynakların verimli kullanılması sayesinde ülkenin kalkınması için gerekli yatırımlar yapılabilir. Fakat bu iş için öncelikle kayıtdışılığın ortadan kaldırılması ve gelişmekte olan ülkelerin bu en büyük problemine çareler üretilmesi gerekmektedir.

Tablo 3. Dünya Ölçeğinde Ölü Sermayenin Miktarı (1997)

URBAN (KENTSEL ÖLÜ SERMAYE)						
	Total Population (millions)	Urban Population (%)	Urban Population (millions)	Urban Dwelings (millions)	Informal Urban Dwelings (millions)	Value of Informal Urban Dwelings (trilion US$)
ASIA	1,747	29%	503	101	85	1.75
AFRICA	525	32%	167	33	28	0.58
MIDDLE EAST&NORTH AFRICA	371	57%	211	42	36	0.74
SOUTH AMERICA	328	78 %	256	51	44	0.89
MEXICO CENTRAL AMERICA AND THE CARRIBEN	161	64%	103	21	18	0.36
China, NIS and Eastern Europe	1,611	38%	619	124	105	2.16
SUBTOTAL	**4,743**		**1,859**	**372**	**316**	**6.48**
Other Developing Countries	191	39%	75	15	13	0.26
TOTAL	**4,934**		**1,934**	**387**	**329**	**6.74**
RURAL (KIRSAL ÖLÜ SERMAYE)						
	Rural Area (thousand ha)	Informality in Rural Areas (%)	Informal Rural Area (thousand ha)	Informal Rural Area: Croplands (thousand ha)	Informal Rural Area: Grasslands (thousand ha)	Value of informal Rural Area (trilion US$)
ASIA	489,586	44%	215,164	147,798	67,365	0.59
AFRICA	736,639	50%	368,792	88,166	280,626	0.39
MIDDLE EAST&NORTH AFRICA	444,665	40%	177,866	59,660	118,206	0.25
SOUTH AMERICA	607,407	49%	297,895	51,006	246,889	0.24
MEXICO CENTRAL AMERICA AND THE CARRIBEN	134,541	53%	71,025	20,813	50,212	0.09
China, NIS and Eastern Europe	1,151,280	47%	540,142	188,721	351,421	0.80
SUBTOTAL	**3,566,118**		**1,670,884**	**556,164**	**1,114,719**	**2.36**
Other Developing Countries	191	47%	169,165	56,308	112,857	0.24
TOTAL	**4,934**		**1,840,049**	**612,472**	**1,227,576**	**2.60**
TOTAL INFORMAL						**US $ 9.34 trillion**

Kaynak: Hernando De Soto, The Mystery of Capital. Why Capitalizm Triumphs in the West and Everywhere Else, New York, Basic Books, 2000, s. 32

4. 4. Mülkiyet Sisteminin Etkileri ve Taşınmaz Mallardaki Değer Artışları

Varlıkları, onları aktif sermayeye dönüştürmemize izin verecek duruma getiren süreci sağlayan resmi mülkiyet sistemidir. Resmi mülkiyet kayıtları ve tapular, herhangi bir varlık hakkında ekonomik olarak neyin anlamlı olduğuna dair müşterek anlayışımızı temsil ederler.

Bir varlığın potansiyel değerini kavramlaştırabilmek için gerekli bütün enformasyonun toplanması ve organize edilmesi gerekir. Batılı ülkeler bu sayede mülkiyet sistemini kontrol etmeyi mümkün hale getirirler. Marx, Das Capital isimli eserine "meta" ile başlar ve mal, para, sermaye, emek ve değer kavramlarına, bunların birbirleri ile olan ilişkisine ve dönüşümlerine yer verir.

İbn-i Haldun'a göre amel ve sa'y (çalışma) bütün iktisadi faaliyetin temelidir. Malın hiçbir kıymeti yoktur. Önemli olan o malı üretmek için harcanan emektir. Dolayısı ile malın fiyatı, mala harcanan emeğin karşılığı anlamına gelir. Önemli olan o malı üretmek için harcanan emektir; dolayısı ile malın fiyatı, mala harcanan emeğin karşılığı anlamına gelir.

İbni Haldun; daha fazla üretim, maksimum etkinlik, kazanç ve kayıplar bakımından eylemlerin sonuçlarını taşıyan kar peşindeki girişimciler yoluyla, ticaret ve uzmanlaşma sayesinde elde edilebileceğini söylemiştir. En iyi devlet hukuk ve düzeni korumak için en az bürokrasi ve en az paralı askeri olan, kamu faaliyetlerini finanse etmek için vatandaşlarından en az vergi toplayan devlettir. Bu nedenle Dünya Bankası, İbn-i Haldun'u "özelleştirmenin ilk savunucusu" olarak övmüştür.[22]

Resmi mülkiyet sisteminin en önemli işlevlerinden birisi olan kadastro, her ülkenin kendi gereksinim ve amaçlarına göre yönlendirdiği, içeriği de buna göre belirlenen bir kamu hizmetidir. Ülkelerin toplumsal ve ekonomik gelişmesine bağlı olarak içerik kazanmakta, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak üzere uygulanmakta, toplumun yapısı ve ihtiyaçları geliştikçe kadastronun kapsamı ve içeriği de değişebilmektedir. Günümüze kadar bu değişim tek boyutluluktan çok boyutluluğa doğru bir evrimi göstermektedir.

Tablo 4. Resmi Mülkiyet ve Kadastro Sisteminin Gelişimi

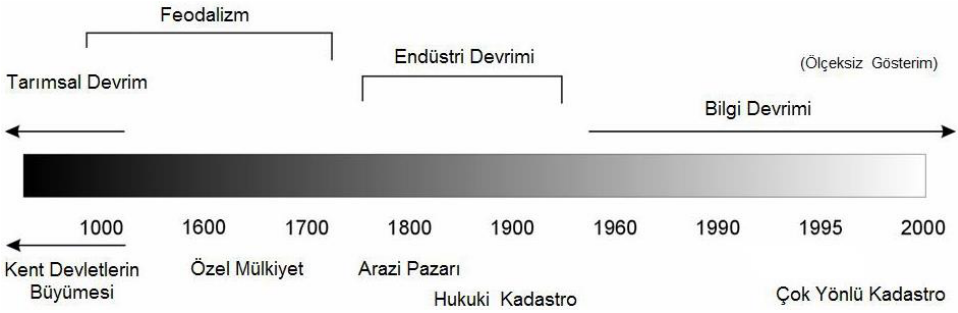

Kaynak: Tülay Tufan, Hüseyin Erkan, S. Gökşin Seylam, Kadastronun Ekonomik Kalkınmadaki Rolü, Ankara, 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 18-22 Nisan 2011.

Üzerinde zamanla daha çok insanın yaşama katılması, edinimi gittikçe güçleşen toprağın sürekli değer kazanmasına ve zenginlik kaynağı olmasına neden olmaktadır. Toprağın yanında, taşınmaz malların (konut ya da işyeri) değerleri de sürekli artmaya devam etmektedir.

Bu olgu, hemen hemen her ülkede güven içinde bir yatırım için, bugün olduğu gibi kredi kurumlarının kaynaklarını korkusuzca kullanmalarına ortam hazırlamaktadır. Batıda sermayeyi meydana getiren şey, resmi mülkiyet sistemlerinin karmaşıklığına gömülmüş gizli bir süreçtir.

Batılı uluslar mülkiyet sistemini geliştirdikçe, farkına varmadan sermayeyi kolayca çıkartan farklı mekanizmalar geliştirmişlerdir. Bu mekanizmalar, bir varlığın ekonomik potansiyelini sermayeye dönüştürebilmemize olanak sağlayacak karmaşık mekanizmalar olarak değil de, sadece mülkiyeti koruyan sistemin parçaları olarak" algılanabilir. Bu konu ile ilgili olarak mülkiyet sistemleri etkileri altı başlıkta toplanabilir:[23]

I. Varlıkların Ekonomik Potansiyellerinin Belirlenmesi
II. Dağınık Enformasyonun Tek Bir Sistem İçerisinde Toplanması
III. İnsanlara Sorumluluk Verilmesi
IV. Varlıklara Esneklik Kazandırılması
V. İnsanlar arasında Ağ Kurulması
VI. İşlemlerin Kontrol Altına Alınması

5. Malikiyet Ve Serbestiyet Devri

Özgürlük; bireyin başka insanların keyfi zorlaması altında olmaması, mülkiyet ise özgürlük alanlarının teşhis edilebilmesinin, sınırlarının çizilebilmesinin ve korunmasının vazgeçilmez bir aracıdır. İnsanlığın "malikiyet" ile ecir yani ücretlilikten, "serbestiyet" ile esirlikten tamamen azat olup gerçek medeniyete kavuşacağı değerlendirilmektedir.

Gelecek bilimci Alvin Toffler, dünyada zenginlik ve refahın temellerinin zemin değiştirdiği üç büyük dönüşümden bahsetmektedir. Bu dönüşümler sırası ile avcılık ve toplayıcılıktan yerleşik tarıma geçişi ifade eden birinci dalga, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçişi ifade eden ikinci dalga ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşümü ifade eden üçüncü dalga.

Üçüncü dalganın 1950'li yıllarda başladığını ve bilgi toplumuna geçişin temellerinin o yıllarda atıldığını ikna edici bir şekilde anlatan Toffler, içinde yaşadığımız ve başlangıcında olduğumuz yeni bir ekonomik ve sosyal çağın farkında olmakla birlikte adını bir türlü koyamamaktadır.[24] Toffler, "Future Shock" isimli eserinde gelecek korkusunu ele almış kapitalizmin bitmekte olduğunu ve yeni bir devrin başlamakta olduğunu ifade etmiştir.[25]

Bu sömürü ve köleliğin kaldırıldığı devrimci çağın bilgi toplumundan öte bir adı vardır; Malikiyet ve Serbestiyet Çağı.

Bütün insanlar için geçerliliğini koruyan temel ve doğal haklar, doğal hukuktan kaynaklanır. İnsanların var oluş itibariyle sahip oldukları ve kazanmak için insan olmaktan başka herhangi bir şartı gerektirmeyen temel ve doğal haklar;

I. Hayat

II. Hürriyet

III. Mülkiyet hakkıdır.

Yaşam hakkı tüm hakların kaynağıdır ve mülkiyet hakkı bu hakların pratiğe yansıyan şeklidir. Öyle ki mülkiyet hakkı olmaksızın hiçbir hak olamaz. Mülkiyet hakkı, özellikle İslamiyet dininin vermiş olduğu önemle birlikte bütün dünyaya yayılarak temel insan haklarından bir tanesi olduğunu göstermiştir.

Mülkiyet sisteminin gelişmesi ve tabana yayılması, ülkelerin hızlı bir şekilde sermaye üretmesine sebep olmuş refah seviyesinin artmasına ciddi bir katkıda bulunmuştur. Nursi, insanın doğasında olan bir duyguyu yani "sahiplenme, sahip olma" duygusunu ön plana çıkarmaktadır.

İnsanlar, başkalarının yanında çalışmak, emeğini sermayesi olan birisinin emrinde kullanmak yerine kendi işini kurmak, kendisine çalışmak istemesi doğal bir duygudur. İnsanların çoğu ücretli olarak başkasının yanında çalışmak yerine hiç olmaz ise başkası ile ortak olmayı tercih eder.

İnsan, emeğinin karşılığını görmek hatta hata yapsa bile kendi hatası ile yaptığı eylemin sonuçlarına katlanmayı kabul edebilir. Başkasının ve özellikle emeğini ücret karşılığında kullanan sermaye sahiplerinin yaptığı hatanın kendisine zarar vermesini kabullenmekte güçlük çeker. Malikiyet ve Serbestiyet Devri'ni çok genel olarak şu şekilde tarif etmek mümkündür:

Toplumun büyük kesiminin yani halkın, küçük dahi olsa mülk sahibi olması, kendi işini yönetmesi ve teşebbüs hürriyetini en geniş şekilde kullanmasıdır. Hürriyet ruhuna uygun olacak bir şekilde mal ve hizmet üretim, dağıtımında idarecilik fertlere veya gönüllülerce teşkil edilmiş gruplara bırakılmalıdır. Her ferdin satıcı ve alıcı olarak anlaşabilecekleri fiyattan alıp satmasına izin verilmelidir. Teşebbüs hürriyeti, özel mülkiyet ve piyasa mekanizması genel olarak kabul edilmelidir.[26]

Malikiyet kavramı, iktisadi anlamda malik olmak, üretmek, üretimine ve emeğine sahip olmak, onu özgürce değerlendirebilmek, tasarruf etmek anlamındadır. Bu kavram tekellerin ve tekelleri doğuran, koruyan ulus devletin de ekonomik olarak hâkimiyetini belirli bir ölçüde yitirdiği bir iktisadi nizam anlamına gelmektedir.

Siyasi anlamda; Hak ve hürriyetlerin olabildiğince genişleyip kitleler içinde faydalanılır hale gelmesi ve demokratikleşme olarak, Hukuki anlamda; Kişilerin sözleşmeler yolu ile belirledikleri hukuki anlaşmaların önem kazanması ve geçerlilik kazanması, tahkim benzeri özel yargı organlarının devreye girmesi, Kültürel anlamda; Çok kültürlülük, mahalli ve otantik kültürlerin önem kazanması, kültürlerarası etkileşimin artması olarak anlaşılabilir.

Adem-i merkeziyetçilik (üniter yapı yerine yerinden yönetim), katılım bankacılığı (faizsiz bankacılık), işçilerin çalıştığı kurumlara ortak olmaları, anonim şirketlerin yaygın hale gelmesi, mülkiyetin halka (tabana) yayılması ve devre mülk sistemleri gibi günümüzde kısmen benimsenmiş ve kullanılmakta olan modellerinin daha gelişerek ortaya çıkması bu devrin özellikleri arasında yer alır.

Malikiyet ve Serbestiyet Dönemi'nin ikinci bir özelliği her türlü özgürlüğün tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar genişlemiş olmasıdır. Günümüzde liberal demokrasinin meşruluğu üzerinde dünya çapında bir mutabakat oluşmuş ve aynı zamanda

monarşi, faşizm ve komünizm gibi rakip egemenlik biçimleri karşısında galip gelmiştir. Hâlbuki daha önceki hükümet biçimleri, kendi çöküşlerine yol açan büyük eksikliklere ve temel iç çelişkilere yol açmıştır.

Fakat serbestiyet ve bu dönemi ifade eden liberal demokrasi, özgürlük ve bağımsızlığa en gelişmiş bir şekli vermiştir. "İnsan haklarının açıklanışı gibi özgürlüğü, başkalarına zarar vermeyen her şeyi yapma hakkı olarak gören" düşünürlerin, geldiği son nokta liberal demokrasidir. Hâlbuki Bediüzzaman'a göre ne kendisine ne de başkasına zarar vermeyen her şeyi yapma hakkı gerçek özgürlüktür.

Bu noktadan da düşünüldüğünde kapitalizm sistemi ile malikiyet ve serbestiyet devri arasında ciddi ve derin ayrılıklar bulunmaktadır. Malikiyet ve Serbestiyet Devri yeni bir dönem ve insanlığın yeni bir devri olarak ele alınması gerekmektedir. Cemil Ertem "Ecir; yani ücret, emeğin tam anlamıyla erilmeyen karşılığıdır" diyerek içinde bulunduğumuz kapitalizm sistemini Bediüzzaman gibi "ecir" kavramıyla değerlendirmiştir. Bu nedenle kapitalizm ve kapitalizm sonrası dönemi inceleyebilmek için ücret ve ücret sistemlerini tarihsel açıdan ele alınması gereklidir.

Kapitalizmin feodalizmi ortadan kaldırması, toprağa bağlı köleliğe son vermiş olmakla beraber bu kez de; emeğin metalaştırılması süreciyle, ücrete bağlı bir çeşit kölelik şekli ortaya çıkmıştır. Kapitalist sistem, ücretli emek ilişkisinin ve özel mülkiyet hakkının sürekliliğinin ve genişlemesinin güvence altına alınmasını öncelikli olarak ele almıştır.

Buna karşılık insan emeğinin sömürülmesi ve özgürlüklerinin kayıtlar altına alınmasına engel olamamıştır. Ücretliliğin köleliğinden sadece yarı zamanlı kurtulmak mümkün değildir: günde iki saat dahi olsa sömürülmek, yabancılaştırılmış bir çalışmaya mecbur olmak zamanın geri kalanında köleleşmektir.

Özgürlüğe kavuşturulmuş zaman ancak ve ancak eğer bu zamanın mantığı tüm veçhelerinde emek örgütlenmesine yayılmayı başarırsa özgür bir zaman haline gelir. Ücretli sistemin sona ermesi, herkesin kendisinin sevdiği işi yapması, insan hak ve hürriyetlerinin kâmil manada kullanılmasına imkân tanıyan malikiyet ve serbestiyet devrinde mümkün olabilir.

İnsanların kendi istidatlarına yani kabiliyetlerine uygun bir şekilde çalışması sağlandığı takdirde; zorunlu çalışma diye bir şey olmayacaktır. Nasıl ki bir sanatkâr maddi kaygılardan ziyade kendi sanatını icra ediyor ise da benzer şekilde hoşlandığı işlerle meşgul olarak çalışabilecektir.

Diline, dinine, ırkına, cinsiyetine, milliyetine, sosyal statüsü ve rengine bakılmaksızın insana insan olduğu için tanınan haklara "insan hakları" adı verilmektedir. Avrupa İnsan hakları sözleşmesi ile kabul edilen "yaşama, işkenceye gayri insani muameleye veya cezaya tutulmama, zorla çalıştırılmama, adil ve tarafsız mahkemelerde makul bir sürede yargılanma, suçluluk ispat edilinceye kadar masum kalma, düşünce ifade ve din özgürlüğü" hakları günümüzde olduğu gibi gelecekte de insanların asla vazgeçemeyeceği haklardır.

Bütün bu haklar dünyada sosyal devlet, refah devleti ve liberal demokratik devlet anlayışının gelişmesine yol açmıştır. İnsanların kendi rızaları ve karşılıklı sözleşmeleri çerçevesinde oluşturdukları devletin asli amacı, insanların hayat hürriyet ve mülkiyet gibi temel ve doğal hakların savunulmasını ve ülkenin yabancılardan gelebilecek tehlikelere karşı sağlamaktır.

Devletin kaynağı insanların tasvibini gerektirmekte bu durum da birey temelli bir siyasi organizasyonun kabul edilmesini gerektirmektedir. Birey temelli siyaset, diktatoryal rejimlere muhalif bir sistemin tecellisidir. Asli olan bireydir, devlet ise bireyler arasında düzeni sağlayacak vasıtadır. Locke tarafından temellendirilmeye çalışılan bu ideal devlet formu, liberal devlet ilkesi ile örtüşmektedir. Özellikle sosyalist olan bir toplumun aynı zamanda bireysel özgürlüğü garanti etme anlamında demokratik olamayacağı da iddia edilmiştir.

Bu bakımdan demokrasi halkın doğrudan veya dolaylı bir şekilde hükümranlığı ya da iktidar kullanımı olarak tanımlanabilir. Demokrasi monark veya belirli bir gruba dayanan egemenleri değil, halkı nihai olarak iktidar mekanizmasının yegâne kaynağı şeklinde değerlendirilmektedir. Böylece demokrasi kavramı karşılığını "halkın halk tarafından yönetilmesi" düşüncesinde bulur.

Buradaki yönetim kavramından kastedilen halkın siyasal kararları alması ve uygulamasıdır. Demokrasinin temel argümanları;

I. Özgürlük

II. İnsanların hukuk önünde eşit olmasıdır.

İnsanlar açısından özgürlük haktır ve gasp edilemez. Bir diğer varoluşsal hak olarak özel mülkiyet ise emek prensibi ile ilişkilidir. Kişinin emeği ile kazandığı mülkiyet üzerine herhangi bir insan tasarrufta bulunamaz.

Bu noktadan hareketle demokrasi, hükümet etme hakkını insani var oluşun aynilği düşüncesine dayanan eşitlik ilkesi ve varoluşsal bir hak olarak özgürlük ilkesi ile

ilişkilidir. Bu anlamı ile özgürlüğün ve eşitliğin hukuki düzeyde tanınıp güvence altına alındığı bir siyasal sistemdir.

Kısaca söylenmesi gerekirse yeni bir mülkiyet dili inşa edilmesi gereklidir. Bu mülkiyet dilinin merkezine emeğin ve çalışmanın erdemi ile alın terinin onuru yerleştirilmelidir. Malikiyet ve Serbestiyet Devri, sadece ekonomik anlamda yaşanması mümkün olan bir devir değildir. Siyasi, hukuki ve kültürel anlamda da karşılığı olan başlı başına ele alınması gereken bir dönemi ifade etmektedir.

6. Sonuç

Çalışma mülkiyet haklarının önem kazandığı ve her konuda tam bir özgürlüğün yaşanacağı Malikiyet ve Serbestiyet Devri'ni anlayabilmek için "malikiyet", "serbestiyet" ve "hürriyet" kavramlarının ne anlama geldiği Batılı kaynaklar ve Bediüzzaman Said Nursi'nin eserleri dikkate alınarak ortaya koymaktadır.

İnsanlığın başına gelen kölelik, esaret ve insan emeğinin sömürülmesi gibi problemlerin bir gün sona ereceğini insanlığın tekâmül süreci incelenerek "doğruyu arama meyli" ile izah edilmeye çalışılmıştır. Şunu müjde olarak söyleyebiliriz insanlığın büyük ölçekte göstergesi olan İslâmiyet gelecekte parlayacaktır.

Vakta ki geçmişin kirli sayfaları içerisinde yer alan düşmanlık, husumet ve kendini üstün görmekten doğan "kuvvetli olan haklıdır" anlayışı bir gün sona erdiğinde işte o zaman buraya kadar anlatmaya çalıştığımız "Malikiyet ve Serbestiyet Devri"nin güzellikleri ortaya çıkacaktır.

Geleceğin dünyasını rahmet yağmurları ile ıslatan akıl, hak ve hikmet olacaktır. Gerçekleri arama meyli ve toplum menfaatini kendi menfaatinden üstün görme ahlakı, bu devrin geleceğine dair en önemli delilimizdir.

Eski çağlarda geçerli olan akçe; kuvvet ve baskı yöntemleri idi. Bu yetmemiş gibi bir de farklı düşüncelere düşmanlık, kendi mesleğini üstün görme, taassup ve taraftarlık müdahale ederek insanları köle ve uşak haline getiriyordu. Özellikle fanatizm seviyesine varan tarafgirlik karmaşaya davet ediyor zalimler, zulümlerini bu sayede pek de kolaylıkla icra edebiliyordu. Öyle ki Francis Fukuyama, Tarihin Sonu ve Son İnsan isimli eseri ile vahşi kapitalizmin zaferini ilan etmiş, insanlıkla alay edecek derecede küçük bir azınlığın çok büyük kitleler üzerindeki hâkimiyetini dile getirmekten çekinmemişti. İşte bu kitap sayesinde "insanoğlunun tekâmül sürecinin son noktasına ulaştığı iddiası" tarihin tozlu raflarına kalkmaktadır. Çünkü ortaya konulan iddialar,

uygulamada karşısına çıkan sorunları çözmek yönünde ilerlemiyorsa ömrü bitmiş demektir. İnsanlığın büyük bir kısmına kavga, hüzün ve yıkım getiren kapitalist sistemi savunmak adına "insanlığın geldiği son evre" olarak nitelendirmenin ne kadar yanlış ve gerçekten uzak olduğunu görmek mümkün hale gelmiştir.

Ayrıca Samuel Huntington'ın "medeniyetler çatışması" tezlerinin de ciddi yapısal sorunlarla karşı karşıya olduğu da bu kitapla birlikte ortaya çıkmıştır. Kapitalist Batı dünyasının zaferi gerçek dünyada değil sadece bilinçaltında ve bir kısım medya araçları üzerinde gerçekleşmiştir. Kapitalist ve sosyalist dönüşüm, tarihi kökenlere dayanan ve gerçekte önemini hiçbir zaman kaybetmemiş emek-sermaye çatışmasını yeniden düşünce dünyasının temel ekseni haline getirmiştir. Sosyal tabakalar arasındaki çatışmalar azalmamış bilakis yeni şekil ve isimlerle ve daha şiddetli olarak devam etmektedir. Bunun sonunda varılacak yer "Malikiyet ve Serbestiyet Devri"dir.

İşte gelecekte dünyayı yönetecek bir fikir ve ideal olarak "Malikiyet ve Serbestiyet Devri"nin öne sürülmesi, sosyal sınıflar arasındaki çatışmaları sona erdirecektir. Bu devir tarih boyunca birçok düşünür ve yazarın üzerinde kafa yorduğu "medine-i fazıla" olarak ifade edilen huzur ve refahın yaygın olduğu bir medeniyeti doğuracaktır.

Günümüzde özgürlükçü demokrasinin meşruluğu ve önemi üzerinde dünya çapında dikkate değer bir mutabakat meydana geldiği nazara alınarak monarşi, faşizm ve komünizm gibi rakip egemenlik biçimlerinin yenik düştüğü herkesin kabul ettiği bir gerçektir. Fakat insanlığın son olarak hükümet biçimini temsil eden bir dönemin ismi henüz konmamıştır. Bu çalışmada insanlığın tekâmül süreci sonunda gelmiş olduğu bu yeni döneme verilecek en uygun ismin "Malikiyet ve Serbestiyet Devri" olduğu iddia edilmektedir.

Bu çalışma incelediğinde şu ayrıntıyı da gözden kaçırmamaya gayret edilmelidir. Malikiyet ve serbestiyet kavramları, "eşya hukuku" çerçevesinde ele alınmıştır ve insanların birbirleri arasındaki ilişkiler ile alakalı olarak mülkiyet ve hürriyet kavramları incelenmiştir. Yoksa insanın Allah'a nispet olarak malik olması söz konusu olamaz ve mümkün de değildir. Çünkü mülkün hakiki sahibi Allah'tır. Kâinat tamamen "El Malik" olan Allah'ındır. Kitapta geçen malikiyet ve serbestlik kavramları "benlik" kavramında olduğu gibi bir kıyas vasıtası (vahid-i kıyasî) olarak ele alınmıştır. Kısaca ifade edilmesi gerekirse malikiyet ve serbestiyet kavramları insanlar arasındaki bir mukayese aracıdır.

Çalışmada insanlığın yaşam serüveninde ortaya çıkan dönemler, çok basit olarak Kölelik Öncesi Dönem, Kölelik ve Sömürü Dönemi ve Kölelik Sonrası Dönem şeklinde

ilköğretim öğrencilerinin dahi anlayabileceği şekilde ele alınarak izah edilmiştir. Alt başlıklar ile konunun detaylı bir şekilde analizi de yapılmıştır.

Toplumsal formasyonun en gelişmiş düzeyi olarak Malikiyet ve Serbestlik Devri düşüncesinin ileri sürülmesi elbette yeni tartışmalara yol açacaktır. Mülkiyet haklarının önem kazandığı ve her konuda tam bir özgürlüğün yaşanacağı bu dönem ile ilgili olarak Bediüzzaman'ın bakış açısını her toplum kesiminin bilmesinde büyük yarar vardır. Bu sayede özgün ve orijinal bir bakış açısı ortaya çıkmıştır. Zaten iktisat dünyasında son zamanlarda ortaya çıkan en önemli sıkıntılardan bir tanesi olan "düşünce kısırlığı"na bir çare olarak kitabımızı ortaya koyuyoruz.

Çalışmada üzerinde yoğunlaşılan diğer önemli bir husus ise "kayıt dışılık" olarak ele alınmıştır. Bunun insanlığa ve ülkelere yüklediği maliyetler göz önüne alınarak kayıt dışılığa karşı geliştirilen mülkiyet sisteminin önemi çok açık bir şekilde vurgulanmıştır. Ekonomik ve sosyal kalkınmada gerekli hususların tespit edilmesi için sabırla ve yıllarca süren araştırma ve incelemelerden yararlanılarak ortaya konulmuştur. Sermaye ve mülkiyet sorunları üzerinde durulmuş bu sayede gelecekte daha fazla önem kazanacağı düşünülen mülkiyet ile ilgili kavramların yanı sıra yeni bir dönemin ana parametreleri tespit edilmiş araştırmacıların bilgisine sunulmuştur.

Dipnotlar

1. Belma Tokuroğlu, Abdullah Ersoy, Uygarlık Tarihi, (Ankara: İmaj Kitabevi, 2011), s. 1.

2. Gordon Childe, Tarihte Neler Oldu, çev., Mete Tunçay-Alaattin Şenel, (İstanbul: Alan Yayıncılık, 1982), s. 12.

3. Bediüzzaman Said Nursi, Sözler, (İstanbul: Zehra Yayıncılık, 2013), s. 635.

4. Ömer Faruk Uysal, 19 Nisan 2017 tarihinde erişildi. http://omerfarukuysal.8m.com/kure001.htm

5. Emre Kongar, Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği, (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1985), s. 112.

6. Bediüzzaman Said Nursi, Muhakemat, (İstanbul: Sözler Yayınevi, 1977), s.13.

7. Georges Politzer, Felsefenin Temel İlkeleri, çev., Erol Esençay, (İzmir: İlya İzmir Yayınevi, 2010), s. 307.

8. Ayferi Göze, Siyasal Düşünceler ve Yönetimler, (İstanbul: Beta Basım Yayım, 1986), s. 262.

9. Yıldırım Torun, Demokrasi ve Cumhuriyet, (Ankara: Orion Yayınevi, 2005), s. 14.

10. Jean Baudrillard, Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm, çev., Oğuz Adanır, (İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2001), s. 81-82.

11. Umut Omay, Emeğin Kültür ve Manipülasyon Teorisi, (İstanbul: Beta Basım, 2009), s. 40.

12. Yasin Eskiköy, "Dünya'da 30 Milyon Modern Köle Var", 19 Nisan 2017 tarihinde erişildi. www.sabah.com.tr

13. Paul Sweezy, Feodalizmden Kapitalizme Geçiş, çev. Müge Gürer- Semih Sökmen, (İstanbul: Metis Yayınları, 1984), s. 37.

14. Cemil Ertem, "Malikiyet ve Serbestiyet", 19 Nisan 2017 tarihinde erişildi. www.star.com.tr

15. Çetin Veysal, Savaşın Felsefesi, (İstanbul, Etik yayınları, 2010), s. 279.

16. Ayn Rand, İnsan Hakları, Bencilliğin Erdemi, çev., Nejdet Kandemir, (İstanbul: Plato Film Yayınları, 2008), s. 142.

17. Omay, a.g.e. s. 1.

18. Türkkaya Ataöv, Kapitalist Emperyalizmin Çevre Soygunu, (İstanbul: İleri Yayınları, 2009), s. 38.

19. Hernando De Soto, The Mystery of Capital. Why Capitalizm Triumphs in the West and Everywhere Else, (New York: Basic Books, 2000), s. 32.

20. De Soto, a.g.e. s. 26.

21. De Soto, a.g.e. s. 11.

22. Stephen Glain, "Islam in Office", 19 Nisan 2017 tarihinde erişildi. www.newsweek.com

23. De Soto, a.g.e. s. 47.

24. Arman Kırım, Türkiye Nasıl Zenginleşir?, (İstanbul: Remzi Kitabevi, 2008), s. 99.

25. Ömer Faruk Uysal, Beşeri Yaşama Devirleri, (İstanbul: Köprü Dergisi, Kış 2000), s 49.

26. Ömer Çapra, İslam Ekonomi Sistemi, (İstanbul: Fikir Yayınları, 1970), s. 31.

Kaynakça

1. Ataöv, Türkkaya. Kapitalist Emperyalizmin Çevre Soygunu. İstanbul: İleri Yayınları, 2009.

2. Baudrillard, Jean. Simgesel Değiş Tokuş ve Ölüm. çev. Oğuz Adanır, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, 2001.

3. Childe, Gordon. Tarihte Neler Oldu. çev. Mete Tunçay-Alaattin Şenel, İstanbul: Alan Yayıncılık, 1982.

4. Çapra, Ömer. İslam Ekonomi Sistemi. İstanbul: Fikir Yayınları, 1970.

5. De Soto, Hernando. The Mystery of Capital. Why Capitalizm Triumphs in the West and Everywhere Else. New York: Basic Books, 2000.

6. Ertem, Cemil. "Malikiyet ve Serbestiyet." 19 Nisan 2017 tarihinde erişildi. www.star.com.tr

7. Eskiköy, Yasin. "Dünya'da 30 Milyon Modern Köle Var." 19 Nisan 2017 tarihinde erişildi. www.sabah.com.tr

8. Göze, Ayferi. Siyasal Düşünceler ve Yönetimler. İstanbul: Beta Basım Yayım, 1986.

9. Kırım, Arman. Türkiye Nasıl Zenginleşir?. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2008.

10. Kongar, Emre. Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1985.

11. Politzer, Georges. Felsefenin Temel İlkeleri. çev., Erol Esençay, İzmir: İlya İzmir Yayınevi, 2010.

12. Nursi, Bediüzzaman Said. Muhakemat. İstanbul: Sözler Yayınevi, 1977.

13. Nursi, Bediüzzaman Said. Sözler. Zehra Yayıncılık: İstanbul, 2013.

14. Omay, Umut. Emeğin Kültür ve Manipülasyon Teorisi. İstanbul: Beta Basım, 2009.

15. Rand, Ayn. İnsan Hakları, Bencilliğin Erdemi. çev. Nejdet Kandemir, İstanbul: Plato Film Yayınları, 2008.

16. Sweezy, Paul. Feodalizmden Kapitalizme Geçiş. çev. Müge Gürer- Semih Sökmen, İstanbul: Metis Yayınları, 1984.

17. Tokuroğlu, Belma, E. Abdullah. Uygarlık Tarihi. Ankara: İmaj Kitabevi, 2011.

18. Torun, Yıldırım. Demokrasi ve Cumhuriyet. Ankara: Orion Yayınevi, 2005.

19. Tufan, Tülay Erkan, H. Kadastronun Ekonomik Kalkınmadaki Rolü. Ankara: 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 18-22 Nisan 2011.

20. Uysal, Ömer Faruk. 19 Nisan 2017 tarihinde erişildi. http://omerfarukuysal.8m.com/kure001.htm

21. Veysal, Çetin. Savaşın Felsefesi. İstanbul: Etik yayınları, 2010.